

”LAGEN”

Predikotext: Matt. 5:17-20

¹⁷Tro inte att jag har kommit för att upphäva lagen eller profeterna. Jag har inte kommit för att upphäva utan för att fullborda. ¹⁸Amen säger jag er: Innan himmel och jord förgår, skall inte en enda bokstav inte en prick i lagen förgå, förrän allt har skett. ¹⁹Den som därför upphäver ett av dessa minsta bud och lär människorna så, han skall kallas den minste i himmelriket. Men den som håller dem och lär människorna dem, han skall kallas stor i himmelriket. ²⁰Jag säger er att om er rättfärdighet inte går långt utöver de skrifflärdas och fariseernas, skall ni inte komma in i himmelriket. (Matteusevangeliet 5:17-20)

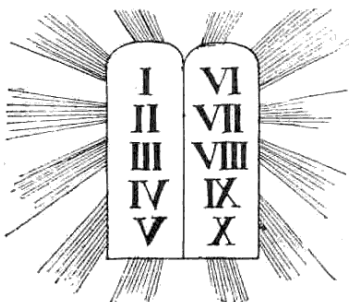
Bön: Herre, helga oss i sanningen. Ditt ord är sanning. Amen.

Lag. Sveriges rikes lag. Naturlagarna. Kyrkolagar. Morallagen. Guds lag. Vi skulle kunna fortsätta med listan en stund till. Man kan uppfatta ordet eller begreppet lag på många olika sätt. Vad menar vi när vi talar om lagen? Som lutheraner är vi bekanta med begreppet *lag och evangelium*. Vi talar om att Guds ord har två huvuddelar: lagen och evangeliet, och att det är viktigt att kunna skilja mellan dem...

På ett sätt är det kanske lättare att sammanfatta evangeliet än lagen. Evangeliet är den goda nyheten om Frälsaren Jesus Kristus och vår frälsning, budskapet om våra synders förlåtelse. Evangeliet förmedlar till oss hela frälsningen, allt som Kristus har gjort för vår frälsning. Syndernas förlåtelse, som Han åstadkom genom Sitt lidande och Sin oskyldiga död på Golgatas kors. Evangeliet förmedlar till oss också Guds lags fullkomliga uppfyllelse, då Jesu liv under lagen tillräknas oss genom tron. Därför kan vi säga att tron uppfyller lagen! Tron som fattar tag på Kristus och Hans gärningar, Hans rättfärdighet.

Betyder det att Jesus nu uppfyllt lagen i vårt ställe att vi inte behöver bry oss om Sveriges lag, att vi får leva omoraliskt och behöver oss inte hålla Guds lag, följa Guds vilja? Vad ska vi säga om detta? Ja, här kommer den lite svårare biten in i bilden. Inte för att det skulle vara oklart, men för att *det finns flera faktorer som måste tas hänsyn till* när vi talar om lagen och olika människors förhållningssätt till den eller de olika lagarna.

Idag kommer vi att tala om tre olika slags lagar i den mosaiska lagen (Mose lag). Jag kommer att tala om varför en del av lagarna är bindande och gäller fortfarande, och varför vi inte är bundna till en annan del av lagarna... I predikans första del kommer vi att höra om *morallagen, den ceremoniella lagen och civillagen eller den borgerliga lagen*. I predikans andra del fäster vi våra blicka än en gång på Honom som har uppfyllt lagen och som har öppnat himmelens portar för oss. Vi får en påminnelse om trons betydelse, hur viktigt det är tro på Jesus, som förlåter oss alla synderna och skänker oss den rättfärdighet och helighet som kan bestå inför Gud.

I

”Tro inte att jag har kommit för att upphäva lagen eller profeterna” (v.17), säger Jesus. Med lagen och profeterna hänvisar han till Gamla testamentets kanoniska skrifter. Jesus erkände hela Gamla testamentet som Guds ord. Han accepterade varken samariternas begränsning då de höll endast till Moseböckerna eller de moderna liberala teologernas misstro mot Bibeln. Vartenda ord i Bibeln, **”Hela Skriften är utandad av Gud”**¹. Bibeln är i sin egen klass bland alla andra böcker på jorden. Det är den enda boken som är inspirerad, utandad, av Gud. Vartenda ord där är Guds ord och bör betraktas som sådana. **”Amen säger jag er: Innan himmel och jord förgår, skall inte en enda bokstav inte en prick i lagen förgå, förrän allt har skett.”** (v.18)

”Lagen och profeterna” – Gamla testamentet – innehåller inte endast lag. Inte allt som Mose eller andra profeter skriver är lag i ordets egentliga mening. Gamla testamentet innehåller också annan information. Det innehåller även evangelium! Samma gäller Det Nya testamentet. Inte allt som skrivs där är evangelium. Det innehåller också lag. Det är viktigt att skilja rätt mellan lag och evangelium, så att man inte blandar dem ihop, förväxlar dem med varandra och använder dem på felaktigt sätt.

Om jag skulle fråga dig *”När gav Gud oss Sin lag?”*, vad skulle du svara? Den första tanken kan vara, att det var vid berget Sinai, då israeliterna fick de tio budorden.² Det är sant att Gud där gav de tio budord, den skrivna lagen, till israeliterna. Den innehöll också morallagens eller den naturliga lagens sammanfattning. Men den innehöll också något som inte tillhör morallagen, utan är specifikt gett åt Israels folk (som till exempel sabbatsbudet i dess bokstavliga betydelse). Men Sinais händelser är inte ursprunget till Guds lag.

Morallagen

Guds lags ursprung ligger egentligen i Gud själv. Den grundläggande lagen, som vi kan kalla för morallagen, är något lika oföränderligt som Gud själv är. Morallagen är ett uttryck för Guds heliga vilja. Och Guds vilja ändras inte. Herren **”är densamme i går och i dag och i evighet.”**³ Även om Gud upprepade en del av denna lag vid berget Sinai, så gav Han den till människor egentligen redan från begynnelsen, vid skapelsen. Det är den såkallade naturliga lagen, lagen som var inskrivet i människans hjärta redan från skapelsens stund. **”Gud skapade människan till sin avbild”**⁴, **”till att vara lika oss”**⁵ – som den treenige Guden säger. Människan kände Guds vilja. Älskade Gud och ville – och kunde! – leva efter Hans vilja.⁶ Det behövdes ingen skriven lag med befallningar och förbud som beskrev Guds vilja. Allt sådant var självklart för människan. Det var skrivet i hennes hjärta! Efter syndafallet fördunklades den naturliga kännedomen om Guds vilja. Men den finns kvar till viss grad i varje människa.⁷

Morallagen är sammanfattade i Guds tio budord när vi utelämnar därifrån de specifikt och endast till israeliterna avsedda delarna. Dessa allmänt och över allt i alla tider gällande lagar som är i överenskommelse med Guds oföränderliga vilja är i stort sätt upprepade i Nya testamentet och på ett pedagogiskt och bibliskt sätt sammanfattat i Lilla katekesens. Vi behöver läsa, studera och påminna oss om Guds tio bud. Det skulle vara bra att läsa dem varje dag. Den nya människan i oss får nämligen glädje även om Guds lag!⁸ Visserligen angriper lagen vårt kött och den gamla

¹ 2 Tim. 3:16a.

² 2 Mos. 19,20.

³ Hebr. 13:8.

⁴ 1 Mos. 1:27a.

⁵ 1 Mos. 1:26.

⁶ Ef. 4:24; Kol. 3:10.

⁷ Rom. 2:14,15.

⁸ Rom. 7:22; Ps. 1:2; 119:35,54-60,77,97.

människan i oss, men det är inte något negativt för en troende. Det skall den också göra! Det är ju inte utan orsak som Luther påminner oss om dopets betydelse, nämligen *”att vår gamla människa ska dränkas genom daglig ånger och omvändelse och dödas med alla sina synder och onda begär, och att sedan en ny människa dagligen ska uppstå och leva rättfärdigt och heligt inför Gud i evighet.”* Är dessa inte brutala ord? Dränkas och dödas. Men aposteln använder minst lika *”anstötliga”* ord när han skriver att de **”som tillhör Kristus Jesus har korsfäst sitt kött med dess lidelser och begär.”**⁹ Aposteln skriver om grunden och orsaken för att vi inte längre är slavar under lagen och under dess dom samt om hur vi skall förhålla oss till synden. **”Ty ni har dött och ert liv är dolt med Kristus i Gud. När Kristus träder fram, han som är vårt liv, då skall också ni träda fram i härlighet tillsammans med honom. Döda därför era begär som hör jorden till: otukt, orenhet, lidelse, lusta, och girigheten som är avgudadyrkan. Allt sådant nedkallar Guds vrede över olydnadens barn. Bland dem vandrade också ni en gång, då ni levde i dessa synder. Men nu skall också ni lägga bort allt detta: vrede, häftighet, ondska. Låt inte smädelser och fräckheter komma över era läppar. Ljug inte på varandra. Ni har ju klätt av er den gamla människan med hennes gärningar och klätt er i den nya människan, som förnyas till rätt kunskap och blir en avbild av sin Skapare.”**¹⁰ Hårda och obehagliga ord för vårt fåfängliga kött. Något som vår gamla människa inte vill höra. Köttet vill ju att vi ger den näring och samtidigt försummar att ta hand om det andliga livet och den nya människan i oss. Om vi blir slappa och struntar i predikan och sakramentet, bönen och goda gärningarna så öppnar vi dörren för köttet och dess vapenbroder, djävulen.

Morallagen reflekterar Guds vilja. Den uttrycker oss Guds oföränderliga vilja. Morallagen är bindande för alla människor på alla tider. Den är sammanfattad i Guds tio bud, men det finns en ännu *”enklare”* och mer kompakt sammanfattning om morallagen i Bibeln. Jesus säger: **”Du skall älska Herren din Gud av hela ditt hjärta och av hela din själ och av hela ditt förstånd. Detta är det största och främsta budet. Sedan kommer ett som liknar det: Du skall älska din nästa som dig själv. På dessa två bud hänger hela lagen och profeterna.”**¹¹

Den ceremoniella lagen och civillagen eller den borgerliga lagen

Morallagen, lagen som Gud skrev till människans hjärtan i skapelsen är inte föråldrad. Den står kvar och gäller. Alla är pliktade att hålla sig till den. Alla bör leva efter Guds vilja, göra det som är rätt och inte göra det som är fel – må det gälla tankar, ord eller gärningar. Men då finns det lagar i Bibeln som är föråldrade, eller kanske rättare sagt: fullbordade. De har uppfyllt sina uppgifter. Den dogmatiska uppdelningen av lagen till tre olika typer hjälper oss att förstå vad Bibeln lär om lagen. Det är inte alltid helt enkelt att veta vilken lag tillhör till vilken grupp, men för det mesta så är det lätt att se från sammanhanget och med hjälp av Nya Testamentet vilka lagar som tillhör den oföränderliga morallagen eller till de föråldrade Israels ceremoniella eller borgerliga lagar.

Innan vi går vidare, så låt oss försöka sammanfatta vad vi menar med den ceremoniella lagen och med den borgerliga lagen som också kan kallas för civillagen.

De ceremoniella lagarna i Gamla testamentet är alla de lagar som har med israeliternas gudstjänst att göra. Inte endast själva gudstjänsten utan varje judes religionsutövning. Det var inte frivilligt för en jude att välja om han eller hon ville leva under Mose lagar. De var tvungna att leva efter dem. Om de inte levde efter lagarna så var de föremål för straff, vilka lagen krävde. Inte sällan ledde förbrytelseerna mot Mose lag till döden...

⁹ Gal. 5:24.

¹⁰ Kol. 3:3-10.

¹¹ Matt. 22:37-40.

Den ceremoniella lagen påminde både judarna och omvärlden om att Israel var Guds utvalt folk, ett heligt folk under Jahve. HERREN hade sagt: **”Ni skall för mig vara ett rike av präster och ett heligt folk.”**¹² Till de ceremoniella lagarna tillhörde bl.a. lagarna om förstfödda, mat, kläder, olika reningar, tabernaklets uppbyggande, uppehållelse och plats, israeliternas och leviternas prästerskap, sabbaten och andra stora och mindre fester och tider, offren – både de som inte krävde blodsutgutelse och som krävde offrandet av djur. Israel fick som Guds utvalt folk en mängd av olika slags lagar. De hade inte den kristna friheten att välja utan de var påtvingade att göra exakt som lagen sade annars skulle de synda och bli straffade.

Israels civillag eller borgerliga lag statuera israeliternas liv som en nation, ett folk. Israel var den enda äkta teokratien som har funnits. Det betyder att Gud var folkets egentliga statschef och högsta ledare. Han gav lagarna och alla var förpliktade att följa dem. Det fanns inget utrymme för politiska debatter och omröstningar när Herren hade talat. Då var saken klar. Ja, även när det gällde saker som inte hade direkt anknytning till religion. Herren använde olika människor att utöva auktoritet i landet, men det var Han som gav lagarna och alla israeliter var bundna av alla dessa borgerliga lagar. Naturligtvis så var de också under morallagen och den ceremoniella lagen. Det är väl inte konstigt att människorna höll på att gå under under dessa lagars krav, att de kände lagen som en tung ok.

Detta ledde till att en del började lätta lagens krav med mänskliga påhitt, som t.ex. fariséerna. När de inte kunde uppfylla lagens krav i dess djupa mening så ”skänkte de ribban”. Men det var syndigt. Jesus fördömer sådana mänskliga påhitt. Jesus blev då och då anklagad för att inte bry sig om lagen. Men de var falska anklagelser och Han själv säger – och också visade genom Sitt heliga liv – att Han inte hade kommit för att upphäva lagen utan för att fullborda! (v.17) Han fördömde dem som förminskade den gudomliga lagen: **”Den som därför upphäver ett av dessa minsta bud och lär människorna så, han skall kallas den minste i himmelriket.”** (v.19)

Vi har sett att morallagen är fortfarande i kraft, den reflekterar Guds vilja, men också att Gud gav en del av lagarna endast till Israel, de ceremoniella lagarna och Israels civillag. Från vår predikotext läste vi, att Jesus inte kom för att upphäva lagen eller profeterna utan för att fullborda. (v.17) Han fullbordade de profetiorna som var skrivet om Honom i Gamla testamentet. Han kommer att fullborda de som inte ännu har tagit plats, som till exempel den yttersta dagens händelser. Men Han fullbordade också lagen på det sätt att Han ställde sig frivilligt under lagens krav, som det står skrivet: **”Men när tiden var fullbordad sände Gud sin Son, född av kvinna och ställd under lagen, för att han skulle friköpa dem som stod under lagen, så att vi skulle få söners rätt.”**¹³ Jesus var inte förpliktad att leva ”under lagen” för Sin egen skull. Han var ju, och är, lagens Herre!¹⁴ Men Han uppfyllde alla lagens krav **”för att han skulle friköpa dem som stod under lagen, så att vi skulle få söners rätt.”** Genom Sitt heliga liv uppfyllde Han morallagens alla krav och fullbordade den ceremoniella lagens betydelse och på detta sätt tog också Israels civillag till sin slut. Civillagens och den ceremoniella lagens uppgift var att behålla Israels folk separat, ”heligt”, tills Messias skulle komma. Dessa lagar – speciellt den ceremoniella lagen – var **”bara en skugga av det som skulle komma, men verkligheten själv är Kristus.”**¹⁵ Nu när verkligheten själv har kommit, nu när Kristus Jesus har kommit så har skuggan, de ceremoniella och Israels borgerliga lagar uppfyllt sina uppgifter och kommit till sina slut.

¹² 2 Mos. 19:6a.

¹³ Gal. 4:4.

¹⁴ Mark. 2:28.

¹⁵ Kol. 2:17. Se också Hebr. 8:5 och 10:1.

II

Även om vi med rätta säger att evangeliet är större än lagen, så ska vi inte på ett felaktigt sätt minimera lagen. Det är lika mycket Guds ord som evangeliet! Den fariseiska lösningen att ”skänka ribban” och bortförklara lagens egentliga betydelse bör fördömas, som också Jesus gjorde (vv.19,20). Istället skall vi vända våra blickar till Jesus Kristus. Där har vi lösningen. När vi förstår Honom och Hans uppgift, så förstår vi också att den mosaiska lagens ceremoniella och borgerliga delar (civillagen) har kommit till sina slut i Kristus. När vi förstår vem Jesus är och vad Han har gjort för oss, så förstår vi också att det är endast i Honom och på grund av den försoning som Han har åstadkommit mellan oss och Gud som vi finner förlåtelse över de synder som vi har gjort emot Guds oföränderliga vilja. Vi behöver förlåtelse för att vi har brutit emot Hans vilja när det gäller Honom, vår Skapare, och våra nästa. Vi har inte alls lyckats fullkomligt att älska Herren vår Gud av hela vårt hjärta och av hela vår själ och av hela vårt förstånd eller vår nästa som oss själva! Eller har du? Om du tror att du har lyckats med detta så säger du faktiskt att Gud är en lögnare!¹⁶ Det skall du akta dig för! Istället skall vi – du och jag – bekänna att vi är syndare och har på många sätt brutit mot Gud och syndat även emot våra nästa, dem som Gud har befallt oss att älska. Det står skrivet: **”Om vi bekänner våra synder, är han trofast och rättfärdig, så att han förlåter oss våra synder och renar oss från all orättfärdighet.”**¹⁷

Genom Sitt lidande och Sin oskyldiga död på Golgatas mellersta kors har Guds Son åstadkommit försoning mellan oss och Gud. För Jesu Kristi skull har Gud förlåtit oss alla våra synder. Fortfarande idag predikas syndernas förlåtelse i Kristi namn och blod. Bekänn dina synder och tro förlåtelsen! Guds Son, har uppfyllt lagen. Han har levt ett heligt liv i full enighet med Faderns vilja. Han är helig. Han är den Helige! Guds krav på att också vi – alla som skall komma in i himlen – skall vara lika heliga och fullkomliga som Han är, är fortfarande i kraft. Jesus säger: **”Var alltså fullkomliga, såsom er Fader i himlen är fullkomlig.”**¹⁸ Detta fullkomlighets krav är absolut. Det handlar om att vi skall vara *fullständigt fullkomliga*! Och det är vi också! Inte i oss själva eller på grund av våra egna gärningar utan i Kristus genom tron! Kristus är fullkomlig. Han är helig. Han är rättfärdig. Han är Guds älskade Son! Låt oss fästa våra blickar på Honom, vår Frälsare! Gud har nämligen gjort Jesus för oss **”till vishet, rättfärdighet, helgelse och återlösning, för att det skall ske som står skrivet: Den som berömmar sig skall berömma sig av Herren.”**¹⁹ Den frälsande tron griper tag på Frälsaren. Han är vårt liv. Han är vår frälsning. Det är Honom som vi skall berömma oss av – och det kan vi inte göra för mycket! Prisad vare Herren! Lovad vare vår Gud och Frälsare, Jesus Kristus! *Amen!*²⁰

Pastor Jan-Erik Tiri

¹⁶ 1 Joh. 1:10.

¹⁷ 1 Joh. 1:9.

¹⁸ Matt. 5:48.

¹⁹ 1 Kor. 1:30b,31.

²⁰ 2784 ord.